Lösnummer 15 öre.

10 ÅRG.
N:r 22

TIDEVARVET

28 MAJ
1932

Mjölknämnd och mjölkskatt.

Kvinnornas fredspolitik och kongressen i Grenoble.
Av Anna T. Nilsson.

Den behärskade riksdagen.
Av Klara Johanson.

"Jag är villig att vittna".
Av Elsa Björkman-Goldschmidt

Hälsa och nakenhet.
Några randanmärkningar till en omdebatterad bok.
Av Ada Nilsson.

Kroppsagan i folkskolan.

Vad har hänt?

DEN SEDAN NÅGRA MÅNADER pågående konflikten inom massaindustrien har på några platser i Norrland tillspetsats till oroligheter i samband med lastning av lagrad massa. Inför överdrivna underrättelser och polissammandragningar, lyfta polisrevolvrar och påträngande folkmassor höll landet andan. Ett nytt Adalen? Ryktena om införskaffande av utsocknes arbetsvilliga ha dess bättre dementerats. Det råder lugn i Byske och Holmsund. Samtidigt har man från olika håll uttalat sig för förnyat ingripande av medlingskommissionen i själva huvudkonflikten.

RIKSDAGEN HAR ANTAGIT DEN NYA LAGEN om konkurs — Lex Kreuger — vilken sedan omedelbart utfärdades av regeringen och trädde i kraft att gälla till och med februari 1933. Därpå ha Kreuger & Toll jämte två andra Kreugerbolag försatts i konkurs och ännu en Kreugerdirektör — eller två? — förklarats häktad. I utredningsarbetet ingår nu bl. a. att undersöka 8 miljoner telegram för eventuella upplysningar om Kreugers transaktioner. Samtidigt som det goda samhället påtager sig så stora besvär möter man var dag underrättelsen om att »allmänna meningen i stan är att Kreuger själv inte är död».

KRONPRINSEN HAR VID LANDSTORMSFESTLIGHETER i Linköping givit Lottorna beröm för deras arbete *i det tysta* och tackat dem för 100,000 kr. om året, som de skänka till landstormen. Också ett inslag i den *kvinnornas fredspolitik* som efterlyses! Dagen efter festreferatet omnämndes i tidningarna en annan insats i det tysta på området — dock mindre uppskattad än Lottornas: En krutbruksarbeterska i Karlskoga livsfarligt skadad av exploderande tändhattar.

DEN SVENSKA SEKTIONEN AV OPEN DOOR har tagit initiativet till en inbjudan till kvinnoföreningar av olika färg att gemensamt förbereda kvinnornas ställning till valet. Ur kvinnosakssynpunkt reaktionära riksdagskandidater skola inte påräkna kvinnornas stöd.

Veckovakten

Seminariefrågan uppskjutes?

Enligt förljudande har seminariefrågan stött på hinder vid utskottsbehandlingen. Man lär ha svårt att få fram en enhetlig lösning. Det rekommenderas därför i de mest skilda pressorgan, att frågan skall få ligga till sig, möjligen undantagandes det som rör småskoleseminarierna.

Åsikterna gå isär dels om inträdesfordringarna, vars fastlåsande vid realskoleexamen påtalas av många, dels ifråga om studentlinjerna. Här är det naturligtvis av principiellt stor betydelse, vilken linje man vill göra till normallinjen, den fyraåriga eller studentlinjen. Vidare studentlinjens utsträckning till två år i stället för ett som nu.

Vad denna punkt särskilt beträffar skulle jag vilja framhålla, att det vore särdeles önskvärt om riksdagen icke kom att lägga hinder i vägen för en omläggning i den föreslagna riktningen. Den stora konkurrensen har drivit fordringarna oerhört i höjden, men det har därför icke blivit lättare för eleverna, de må vara fil. mag. aldrig så många gånger, att med obruten hälsa klara sig igenom seminariet. Mitt intryck är, att IV-B-klassens hälsotillstånd tenderar att bli mindre och mindre tillfredsställande år efter år. Det är heller icke alldeles omöjligt att förstå varför. Dessa praktiska färdigheter, som de med nödvändighet måste förvärva sig under året, sluka en mängd tid och energi. Många studenter äro ganska otränade i gymnastiskt avseende. De måste dock ha betyg. Likasså i musik, oberoende av sin musikaliska begåvning. Handarbetet bör ej heller bortglömmas. Alla dessa färdigheter må vara aldrig så nödvändiga. Det tar tid att förvärva sig dem och det kostar på.

Det rent teoretiska arbetet, undervisningsövningar m. m. ta också sin tid. Det blir jäkt och splittring, därav en oproportionerlig trötthet.

Man säger nu, att det inte finns någon plan för den tvååriga undervisningens ordnande. Men är man bara övertygad om att man ur ren hälsosynpunkt, för elevernas välfärds skull måste göra kursen tvåårig, kan det ju ej möta några oöverkomliga hinder att på relativt kort tid få en kursplan utarbetad efteråt.

Det bör icke offras för många årgångar elever på den nuvarande kursplanen.

Ada Nilsson.
Seminarieläkare.

De levande abstraktionerna.

Av *HARRY MARTINSON.*

I.

Väldiga äro de skeva speglar
dem vi trott.
De ligga med oändliga ytor
snett lutade mot Everest.
Asiens tungsövda huvud och vårt huvud
beguda sig i dem.
Ett barn kan blåsa bort dem som en
bubbla.

Ett veta vi först som sist: de äldre längta tillbaka.

En del till åttitalet. En del till 1897. En del inte längre än till perioden 1910—1913. Efter olika åldrar ha de olika värden på lycka. Eller kanske samma värde: deras ungdom. Den tid de trodde.

Vår tid kan inte undgå att influeras av dessa generationers värdelängtan. Den är en bottenström i tidsflödet snarare än en bottenfällning. Tiden är inte ett »faktum», den är snarare en kör av »fakta» med rötterna i olika tidsperioder: en splittrad ungdomskör av värdenormeringar.

Räkna vi som *tiden* de som i år fylla låt oss säga tjugotvå år, komma vi kanske inte sanningen närmast, men det blir lättare för oss att klarskilja problemfronterna, bemästra kaleidoskopet och på detta sätt göra upptäckter: upptäckter som, märk väl, ingalunda äro på förhand givna.

Det kan låta absurt att på detta sätt förorda frångåendet av system, när det gäller ett årligt studium av vår tid (man brukar ju ställa sitt mätningsinstrument i forntiden), men man kan då peka på Einstein, Jeans, Eddington, Heisenberg, vilka först genom att frångå alla deterministiska system gjorde upptäckter, som ledde till att man inte längre kan ta en mekanistisk världsbild som experimental och tankepremiss.

Man kan också peka på psykoanalysen. Den har från sina håll beskyllts att vara endast ett nytt codex av premisser. I själva verket är verklig psykoanalys ett frångående av alla system: den är inlevelse i individuella tillstånd, och — om skärpan och kärleken finnes hos läkaren — en dynamisk läkekonst, ett levande situationsvetande.

Professor Kinberg har nyligen i en artikel om de senaste i Sverige timade patologiska brotten uppmanat pedagogerna att lära barnen det psykologiskt kausala — lära dem »att tänka kausalt även i psykologiska ting». Man får hoppas att de ansvarskännande lärarna ta uppmaningen ad notam.

Vad som emellertid måste understrykas är, att det inrepsykologiskt kausala föga sammanhänger med de materiellt kausala skeendena i livet, vilka bygga upp sig i tid. Det psykologiskt kausala är en blandning av tidsmoment, en tidsmomentens förvirrande kolorit. Det psyko-kausala är tidlöst, eller tidskaotiskt (det psyko-kausala är helt enkelt minnet och minnets hemliga sammanbindningsliv, det inre kausala konstruktionslivet, inbillningslivet.) Med användande av vanlig kausallag när man alltså inte, pedagogiskt sett, det psyko-kausala. Vid sin

(Forts. å sid. 4.)

Den osynliga gränsen.

Av *DEVINEZ.*

Den stora tystnaden kring Gandhi är mera talande än något annat just nu.

Han sitter fortfarande i förvar på obestämd tid. Det är lätt att sätta folk i förvar, bara man har goda lås och pålitligt vaktmanskap.

Men där han sitter, övergiven av nyhetsagenturernas intresse, ostörd av underhandlare från vicekonungen, som åtagit sig att själv lösa Indiens problem, där vet han att själva tiden tagit hans sak på sin rygg och bär den oemotståndligt fram.

En gång var han en ensam man som ställde sig upp emot den storm som svepte från västerlandet över Asien. Alla andra stora ledare i Asien accepterade den västerländska tekniska civilisationen om inte för annat så emedan den var dem ett medel att befria Asien från västerländsk exploatering. Gandhi hade ett helt annat program för Indiens tillfrisknande och frigörelse. Ett moraliskt program, ett religiöst program djupast sett. Han ansåg inte att Indien måste göra om sig efter västerländskt mönster för att kunna driva ut västerlandet sedan. Han ensam visste att västerlandet inte var så farligt, så oundvikligt, som alla andra trodde. Han hade frigjort sig från den allmänna föreställningen om den västerländska livsformens evighet, oundvikligheet och gränslöshet. Därför startade han en motrörelse utan annat synligt vapen än sin spinnrock.

Hans motståndare, den vite mannen, skrattade, men gör inte längre så, ty nu är hans kraft bruten, och under hopade svårigheter börjar han bli osäker på sig själv.

För varje dag som Gandhi sitter i sitt förvaringsrum avskuren från möjlighet att direkt kämpa för sin sak, går vårt stora invecklade västerländska maskineri mera haltande och sakta. Bredvid stå dess skapare som inte veta råd eller bot, och inte ens törs undersöka det för att se var skadan finnes.

Med det politiska maskineriet är det alldeles likadant som med industri och handel, jordbruk och bergsbruk. Allting står stilla. Stora avgörande beslut måste ske och ske snart. Det Hooverska moratoriet bland annat går ju ut snart, det ena landet efter det andra anmäler bankrutt. Men först väntade man på folkviljans utslag i de tyska valen, sen väntade man på de franska valen, och när nu dessa val skett, så väntar man på den nya regeringen i Frankrike, och förresten vet man inte mycket mer än förut. Det är inte lättare att samarbeta nu när den oförsonliga riktningen segrat i Tyskland och den försonliga i Frankrike än förut då ställningen var omvänd. Om segraren vid de franska valen, radikalen så kallad, Herriot, säges det att han inte ens vet där han står med sin seger, om han skall slå sig ihop i parlamentet med höger eller socialdemokrater!

Vidare: avrustningskonferensen har efter en förhållandevis djärv begynnelse, där principen om de offensiva vapnens avskaffande slog igenom nu råkat in i en teknisk diskussion om vad som menas med offensiva vapen och defensiva. Om inte fredsvännerna, kvinnorna, socialdemokraterna ta itu på skarpen komma de tekniska utskotten att diskutera frågan om 280-millimeterskanoner äro offensiva eller defensiva vapen, till dess folken få känna och avgöra frågan i nästa krig utan hjälp av tekniska experter.

Men finns det någon som orkar ta itu med någonting på skarpen? Det kommer jämt rykten om världsvalutakonferenser och om de märkliga ting som skola ske på makternas stundande konferens i Lausanne. Men så i skuggan av dessa rykten komma alltid smygande de villkor som de olika länderna i förväg ställa för sitt deltagande eller de förbehåll de i

(Forts. å sid. 3).

Köpkraften måste räddas!

Program för frivillig planhushållning.

DEN FÖRÖLYCKADE KÖPKRAFTENS RÄDDNING kan man kalla den uppgift, som står i centrum för det amerikanska förslaget — omnämnt i föregående nummer av Tidevarvet — till näringslivets organisation. Parollen ljuder inte längre, spara för skapande av nytt kapital, för ökade produktionsmedel, för framtida behov. Produktionsmedel ha vi tillräckligt av, den tekniska apparaten står färdig att utnyttjas så långt vi förmå det, och det är de *nu rådande* behoven som måste tillgodoses.

Genom detta skenbara överflyttande av tyngdpunkten från produktionens intressen till konsumtionens — som ju i sin tur är produktionens enda förutsättning — ha de hittills gällande kraven på näringslivets rörlighet fått en helt annan utformning. Man vill inte längre vara *principiellt förbjuden* att ingripa — att ingripanden ändå i olika former ha fått ske, har ju närmast betraktats som påtvingade utvägar i akuta nödlägen.

Arbetslöshetsförsäkring t. ex.! Innebär inte den ett fastlåsande av arbetskraften inom vissa yrken, ett betungande av produktionen, som endast skenbart hjälper den enskilde, men i längden förlamar produktionens kraft till anpassning och utvidgning? Nej, till och med en arbetslöshetsförsäkring tas i jämviktens och rörlighetens tjänst. Genom att hindra köpkraften hos breda lager att sjunka under svältstrecket, kan den räknas bland de faktorer, som upprätthålla den nödiga jämvikten mellan produktion och konsumtion.

Naturligtvis är arbetslöshetsförsäkring

(Forts. å sid. 4.)

UPLANDS KUBBEN

Läckert och hälsosamt
är smörgåsbrödet
UPLANDSKUBBEN
I hygienisk förpackning hos Eder handlande.
Undvik efterapningar!
Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker. Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. Växel: N. 333 15.

TANDLÄKARE

Tandläkare
EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER
Stockholms största och modernaste tandkliniker för alla samhällsklasser.
Östermalm:
Kommendörsg. 16. Tel 728 50, 728 70
Kungsholmen:
Hantverkareg. 37. Tel K. 37, K. 37 38 (Basarbyggnaden v. Kungsholms Läroverk)
Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.
Tandvärk behandlas hela dagen 8—7
Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).
Kostnadsfri rådfrågning.
Endast exam. tandläkare.

Liliesjöös
Parfymeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM
Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
Hantverkaregatan 45 — Tel. Kh. 55 85.
Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.
Aderbräckstrumpor — Hälfotsinlägg — Maggördlar — Bräckband — Sanitets- och Förbandsartiklar — Katalog gratis.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

Luchs Reklamkäfle

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 „ Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 09

Advokaten, Jur. Kand.
Majken Billjer
Regementsg. 8 (vid Morescobron).
Tel. 18 59 och 18 54.
MALMÖ
Familjerättsliga ärenden. Boutredningar, arvs- och testamentsärenden samt övriga juridiska uppdrag. Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

Den 28 maj 1932.

Mjölknämnd och mjölkskatt.

Om en mejerisammanslutning, som representerar minst 60 % av den vid rikets samtliga mejerier årligen invägda mjölkmängden, begär en *allmän* prisutjämningsavgift eller mjölkskatt och framställningen biträtts av minst fyra femtedelar av sammanslutningens medlemmar, vilka företräda minst nio tiondelar av mjölkmängden vid de till sammanslutningen hörande mejerierna — *så skall* den uttagas. *Om* en sammanslutning, som representerar minst 70 % av den inom ett visst område saluförda mjölkmängden begär en *lokal* prisutjämningsavgift eller mjölk- och gräddskatt och framställningen biträtts av minst fyra femtedelar av sammanslutningens medlemmar, vilka företräda minst nio tiondelar av mjölkmängden vid de till sammanslutningen anslutna mejerierna — *så skall* den uttagas. Detta är Kungl. Maj:ts proposition n:r 255 grundad på lantbrukssällskapets förslag.

Vad är meningen? Att de, som sälja mjölk och grädde till konsumtion skola avstå en del av betalningen härför åt dem vilkas mjölk går till smör och ostberedning! Och sedan denna skatt först utjämnat priset på mejeriprodukterna, skall detta enligt propositionens mening komma att stiga. Kungl. Maj:t skall lämna vidare föreskrifter om, hur dessa avgifter skall erläggas och indrivas samt bestämma över medlens användning. Avgifterna skall även gå till organisationskostnader. Och en *statens mjölknämnd* skall ha hand om det hela.

Man skulle snarare tro, att förslaget härrörde från en fascistisk regering än från en folkfrisinnad. Ty det upphäver i egentlig mening den fria handeln med mejeriprodukter och lägger makten hos organisationerna. Det är inte nog med det trustväsende, som Mjölkcentralen infört, nu skall det bli en allt uppslukande mejeritrust. Och ett system lika kränkligt som inmalningstvånget. Om det kommer att få några andra verkningar än att fördyra för konsumenterna och skapa ett nytt ämbetsverk är ovisst.

Vore det inte bättre att ta upp en skatt av alla mjölkproducenter, varmed Kungl. Maj:t kunde betala räntorna på deras skulder!

Stipendium

på högst 150 kr. för bevistande av kurs vid Kvinnliga medborgarskolan på Fogelstad ledigförklaras härmed. Ansökan inlämnas före den 1 juni till adjunkt Hulda Lundh, Långgatan 12, Ystad. Tel. 489.

NORDINGS
BIRGER JARLSGATAN 16 · STOCKHOLM · HAMNGATAN 12
eau de cologne

Köp Edra
Hälsovårdsartiklar
för
KVINNOHYGIEN — HAVANDESKAP
FÖRLOSSNING — BARNAVÅRD
hos
KIFA
31 Regeringsgatan 31
KUNGL. HOVLEVERANTÖR

Från riksdagsläktaren.

Från läktaresynpunkt har det varit lite rörigt i riksdagen den sista veckan. Ärenden, som man inte beräknat skulle medföra någon debatt, har debatterats (riksdagsarvodena) och ärenden, som man kunnat tänka sig debatt om (Lex Kreuger) har antagits utan vidare. Då det därtill tillkännagivits att muntligt meddelande kommer att lämnas riksdagen *inom lyckta dörrar* på tisdagskväll klockan sju — så är det sannerligen inte så mycket för en riksdagsreferent att komma med.

Detta får dock icke tolkas så som att svenska folkets valda representanter varit ute och lustvandrat på Djurgården i det vackra vädret. Nej, nej mensann!

*

När man före lördagens plenum tog sig en titt på föredragningslistan var den naturligtvis som vanligt uppsatt med ärenden på två avdelningar under rubriken *I gång bordl.* och *2 gånger bordl.*

Det där under 1 gång bordlagda brukar jag alltid hoppa över. Men när man kom in i *Första kammaren* på lördagen resonerades det ännu om mjölk — och det hörde ändå till de *I gång bordl.* ärendena. Och att det var något viktigt, det kunde man förstå, för *hr Örne* stod framme vid talmansbordet, sänkte hakan och tittade bistert över glasögonen mot talmannen, vände sig sedan till kammaren och var mäkta vred. Hr Örne var upprörd, därför att en k. proposition om stöd för jordbrukets kreditsvårigheter inte lämnats förrän strax innan riksdagen skulle upplösas.

Har man kanske funnit att det går lättare att få stöd om det är väldigt bråttom?

Det första ärendet, av dem som skulle diskuteras, var förslaget *om ändring av vissa paragrafer i regeringsformen och riksdagsordningen* och det tog hela dagen och halva natten. Den mest brännande punkten tycktes vara frågan huruvida det, utom utrikesnämnden, även skulle finnas ett utrikesutskott, men det blev avslag. Någon partifråga tycktes det inte vara, då socialdemokrater och bondeförbundare och andra talade både för och emot i *Första kammaren.*

Diskussionen om *ordningsstadgan* tog hela *Andra kammarens* arbetsdag och även en del av natten. Förslaget gick ut på att vad som är skrivet i 1868 års ordningsstadga för *rikets städer* beträffande »maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförevisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar eller *beträffande tillställning, som skall äga rum på gata, torg eller annan plats eller på annat under bar himmel beläget ställe*» även skall äga tillämpning *på landsbygden.* Det *tillstånd,* som i stad begäres av polismyndighet, skulle på landet begäras av *landsfiskal.*

Diskussionen blev seg och långvarig, i första hand väl beroende därpå att paragrafen kommit att omfatta såväl demonstrationers hållande som det florerande dansbaneväsendet. Frågorna hade säkert varit lättare att handskas med om man kunnat diskutera var och en för sig.

Enligt Nya Dagligt Allehanda var allting klappat och klart och »ett positivt resultat inom räckhåll». Men det blev inte alls på det sättet. Det blev inget demonstrationsförbud. Vilket gav N. D. A. anledning konstatera att »den negativa utgången av riksdagsbehandlingen skadat regeringens prestige». Nåja, därom må de lärde tvista. Men vad man icke behöver tvista om, det är att *landsfiskalernas prestige* är allvarligt skadad i vårt land. Så mycket kunde man då läsa ut av riksdagsdebatten.

Att det varit ont om föreläsningslokaler i detta land, när seklet var ungt, kunde man också förstå, när den ena efter den andra av kammarens ledamöter berörjade deklarera huru många hundra föredrag han hållit vid landsvägskanten. Därför att de kände till besvärligheterna var det också som de ville opponera sig emot att vara tvungna inhämta tillstånd av en landsfiskalspojke, med helt annan inställning än de, för att få komma till tals med några lantarbetare i ett vägskäl. Slutet på det hela blev att kammaren, på *hr HallénS* yrkande, biföll förslaget om att *de föreslagna ändringarna skulle gälla dans och nöjestillställningar, men icke möten och demonstrationer.*

»Den urgamla svenska friheten» var ett uttryck man ofta fick höra under debatten. Men när socialministern hört det några gånger begärde han ordet och förklarade att den där friheten inte alls var så urgammal, som man tycktes ha för sig. Är 1743 fanns det nämligen en lag i Sverige som stadgade att den som olovligen sprang och bytte budkavle, den »skulle först mista högra handen och sedan halshuggas».

Så det! *Elsa Svartengren.*

Kroppsagan i folkskolan.

Stockholms folkskollärare synas, av preliminära meddelanden att döma, vilja besvara Svenska Fattig- och Barnavårdsförbundets förslag att ta bort kroppsagan ur folkskolan med *nej.* Det förefaller förvånande att en så framstående lärarkår skulle tillerkänna agan effektivitet som uppfostringsmedel och hjälp mot den »upplösning av skolans och hemmens auktoritet» som den ser hota. Finnas inga andra medel att ytterst upprätthålla denna auktoritet, lär dess framtid ändå vara tvivelaktig.

D:r A. Gierow har i en intressant artikel i Stockholms-Tidningen i denna fråga fl. a. påpekat, att kroppslig bestraffning först tagits i bruk i samband med uppkomsten av olika samhällsklasser. Den härskande klassen tillgriper prygel för att hålla de behärskade till tukt och lydnad. Bruket har sedan överförts till uppfostran och tillgripits av de härskande-vuxna gentemot de behärskade-barnen.

Men som *uppfostringsmedel* har kroppsagan ringa värde, där den inte, enligt vad den nyare psykologiska forskningen visar, har direkt skadliga följder för det agade barnets utveckling. Männe inte tiden är inne att den försvinner ur folkskolan liksom ur samtliga andra svenska läroanstalter.

Kvinnornas fredspolitik
och kongressen i Grenoble.

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet avhöll sin 7:de kongress den 14—19 maj i Grenoble. En sektion hade bildats i Tunis och blev antagen. 22 länder voro representerade, av utomeuropeiska länder endast Amerika och som nämnts Tunis. Hederspresidenten Jane Addams var för första gången sedan förbundet började i Haag 1915 frånvarande från en kongress och de tre viceordförandena, en tyska, en schweiziska och en amerikanska, »skötte klubban», d. v. s. pinglade med en liten klocka — inom parentes sagt ett barbariskt och nervirriterande bruk. Från Sverige närvoro fröken Matilda Widegren, fruarna Elisabeth Wærn-Bugge, Signe Höjer och E. Vikar, d:r Naima Sahlbom samt fröknarna Greta Stendahl, A. Palm och Anna T. Nilsson.

Utanför blommade kastanjer, snöbeströdda berg och den gamla universitetsstaden själv lockade även ut...

Vad är radikal fredspolitik?

Inne i kongressalen var det rätt obekvämt, både att sitta och att höra och att andas. Och ifall det är möjligt för motorcyklister att ha flera än ett spjäll öppet för att kunna föra oväsen, så hade de begagnat sig av den möjligheten i Grenoble.

Den franska sektionens ordförande M:me Duchêne är en begåvad människa med en hängiven klick bakom sig. Det var rörande och patetiskt att se hur den kämpade, »fidelsefullt men icke aggressivt», som de sade själva, för en verkligt radikal fredspolitik. De övriga deltagarna voro något oberörda, främmande för fransk mentalitet och det franska ordflödet, övertygade att de själva ej voro mottståndare till en långtgående fredspolitik.

Henderson får stöd hos kvinnornas avrustningskommitté.

Kongressens motto var: »Avrustning eller sammanbrott?» Läget inom kvinnornas fredsarbete synes i korthet vara följande: de internationella kvinnoorganisationernas avrustningskommitté i Genève utför ett stort upplysningsarbete genom att följa nedrustningskonferensens förhandlingar och väcka intresse hos sina egna samorganiserade föreningar. De undvika att utså misstro mot nedrustningskonferensen, äro förtroendefullt stämda för Nationernas förbund och stå lojalt vid Mr Hendersons sida. Och kan man blott få ut ett visst minimiresultat av konferensen, synes de att mena, och en fortsatt nedrustningskommission tillsatt, så får man gå vidare i sina krav sedan.

5 kvinnliga delegater — och 230 militärexperter.

»Fred och frihet» har vis-à-vis avrustningsidén en ivrigare ton, kritiserar konferensen mera misstroget, påpekar att konferensen har 5 kvinnliga delegater mot över 230 militära experter, som breda ut sig, att man ideligen måste hålla idén »total avrustning» framför människorna, att det brådskar, att världen är i en så svår belägenhet att en kraftig avrustning är nödvändig, o. s. v.

Inom den nybildade Gruppen för total avrustning, som endast följer nedrustningskonferensens förhandlingar, och sedan vidtager en del åtgärder till följd av dessa, och som är mest avancerad, skönjes redan en ännu mera avancerad riktning, som begär avrustning, omedelbart och i ett sammanhang, *nu.*

Trakten omkring Lyon, Chambéry och Grenoble tyckes vara så funtad att befolkningen förstår och vill total avrustning, franskt-tyskt närmande och över huvud taget fredsarbete. Det offentliga möte, som hölls å Grenobles teater under kongressen var till trängsel besökt av de, socialt sett, mest skilda slag av åhörare och leddes av stadens borgmästare. De voro tydligen inte anhängare av Tardieu eller Herriot, utan företrädde en ny fransk utrikespolitik, en kvinnornas fredspolitik torde kanske kunna sägas. Hur stor betydelse kongressen därför kan få är för tidigt att profetera om än.

Anna T. Nilsson.

Herrsätra Internatskola, Carlberga, Södertälje.

8-klassigt flickläroverk under K. Skoloverstyrelsens inspektion. Normalskolekompetens.

Undervisningen bedrives i enligheet med moderna psykologiskt-pedagogiska metoder, avsende att — inom kursplanens ram — befordra en på anlag och intresse grundad självverksamhet, ledande till koncentrerat, målmedvetet arbete. Skolan strävar också efter att ge sina elever **ett gott hems** kärleksfulla och individuella omvårdnad. Det praktiska arbetet, skolkök, vävning o. s. v., avpassas till sin omfattning efter elevernas håg och läggning.

Skolans läge är vackert, luften synnerligen stärkande och terrängen lämplig för härdande friluftslIv.

Barn till **utlandssvenskar** mottagas gärna.

Redogörelse genom ANNA SUNDIN. Tel. Södertälje 5 32.

Den behärskade riksdagen.

Av *KLARA JOHANSON.*

Då och då under senare årtionden har en släng av den internationella farsoten parlamentsleda svept över vårt land. För närvarande hörs den inte av, och det vore väl också föga opportunt att släppa lös denna svårmodiga sjuka just i ett valår. Slika perioder fordrar frisk besinningslöshet.

Man må dock få hoppas att epidemin fortfarande smyger latent i nationens ådror och vid sitt nästa utbrott skall te sig så ondartad att åtgärder till dess undertryckande måste försökas. Den svenska parlamentsledan är nämligen inte bara ovillkorlig reflex av en betydelsefull tidsstämning: den äger därjämte sin djupa lokala grund. Förmodligen har denna hos de flesta stannat under medvetandets tröskel, och säkert anses det som brott mot konvenansen att lyfta den upp i dagens ljus. Nakenkulturen får inte sträcka sig till våra känslor och tankar.

I stället för att nu tvärt plumpa ut med indiskretionen vill jag försöka slingra mig fram till den på en harmlös liten omväg.

För tolv år sedan råkade jag i Berlin uppleva något som jag aldrig hade reflekterat på att vara med om: en riksdagsseans. Av egen drift besöker jag inte offentliga nöjen, men då en litterärt så begåvad riksdagsledamot som Regierungsrat Gertrud Bäumer sände biljett fann jag mig förpliktad att lyda kallelsen. Och offret lönade sig.

Den enda gång i mitt liv jag slumpade till att sitta på en riksdagsläktare fick jag bevittna avskaffandet av tyska värnplikten! Det får väl kallas en svindlande tur. Någon debatt förekom inte i detta historiska ögonblick, ärendets utgång var på förhand avgjord av utländska makter och tillställningen blev ingenting annat än en begravningsceremoni med liktal av mer eller mindre uppriktigt sörjande. Bland åhörarna omkring mig såg jag unga herrar i beväringsåldern strålande av befogad glädje, medan riksvärnsministern Gessler och den ene partiledaren efter den andre nedlade sina vemodiga eller bittra ordslingor på den tyska arméns grav.

Det skulle ha varit olidligt beklämmande att höra på dessa parentationer med deras kusliga gengångarfraseologi ifall inte yttersta vänstern hade vinnlagt sig om att lätta stämningen. Där den satt församlad i kompakt massa gjorde den vad den kunde för att motverka gråtmildhetens överhandtagande. Var gång en vibrerande stämma framsnyftade »unser herrliches Heer» tjöts det i mäktig kör tillbaka: »Mörder! Mörder!» Och varje hänsyftning på den härliga härens nyssförflutna bragder belönades med ett välinöyat rytmiskt hånskratt, ett skratt i tre avsatser.

När den sällsamma jordfästningen var över kvarstod alltså intrycket av en livfull och stimulerande scen. Men bortsett från det behandlade ärendet hade ingenting extraordinärt försiggått. Långt före kriget brukade jag titta på riksdagsreferat i Berliner Tageblatt och frapperades av de ständigt återkommande parenteserna »Zurufe links», »Lachen rechts» och så vidare: antydningar om en politisk sensibilitet som aldrig spårades i rapporterna från Helgeandsholmen. Den där augustidagen 1920 gav mig äntligen en behövlig illustration till texten.

Det stojande leverne jag har skildrat vågar man inte begära av Sveriges riksdag, världens korrektaste representantförsamling. Jag har ju inte sett den i verksamhet, men alla tidningar ljuger väl inte alltid om den, och man tar knappast fel om man framhåller otillgänglighet för uppskakning som dess huvuddygd. Underbara nerver har kamrarna! De ställes visserligen sällan på svårare prov, men i dessa yttersta dagar har de fått glänsande visa vad de går för.

När bankosocialisterna tvådde sina generösa händer och lutherskt förklarade sig rättfärdiggjorda genom tron och när hr statsministern klargjorde sin vederhäftighet genom att underhålla kamrarna med en klärobskyr historia (som tycktes översatt från något amerikanskt veckomagasin) om sitt hemliga riksbanksbesök i skydd av mörkret och den mystiska »kniven på strupen» som dirigerade hans rörelser — när, säger jag, sådana förstklassiga roligheter kunde uppföras i kamrarna utan ackompanjemang av flertaktiga skratt, utan att interfolieras av tillrop och ogrannlaga frågor, då förstår man att ingenting i världen kan en härsmän rubba svenska riksdagens balans.

Men härmed är jag äntligen framme vid den ömma punkten, den stumma och töckniga leda som dåsigt böljar från allt Sveriges land mot skandalhuset på Helgeandsholmen. Den berömda »tråkigheten på landsbygden» lär numera genom teknikens välsignelser vara definitivt förintad: riksdagens tråkighet står orubblig kvar. Man blir djupt hopplös när man ser en liten grupp högtuppsatta herrar fåfängt anstränga sig att med utmanande pikanterier framegga ett ledigare och personligare parlamentariskt umgängesliv.

Ett skyndsamt ja men aldrig ett stön, ett skrik, ett skratt lockar man fram ur Sveriges riksdag genom att kittla den med »kniven på strupen».

Hälsa och nakenhet.

Några randanmärkningar till en omdebatterad bok.

Professor Johan Almkvists socialmedicinska studie *Hälsa och nakenhet* har fått särdeles goda vitsord av författarens kolleger, under det att pressens käsörer huvudsakligast fäst sig vid några principiellt tämligen oviktiga detaljer ur reseskildringarna, men som voro desto lättare att förlöjliga. Aftonbladet har med ledare tagit avstånd från nakenkulturen, »denna lilla förvridna rörelse» — vars »nerv är ett förstucket sexuellt intresse». Även en icke medicinskt bildad person bör, om den ger sig tid till en ordentlig genomläsning finna, att författarens intentioner dock äro helt annorlunda. Boken innehåller en redig och bra skildring av hudens alla olika funktioner med därav följande nödvändighet av en god hudvård. Men i den goda hudvården ingår med samma nödvändighet, att huden får luft och ljus, ju mer dess bättre.

Mot detta torde icke något kunna invändas, men väl påpekas, att tillgång till luft och solbad under något så när ordnade former är mycket sällsynt i vårt land med alla sina möjligheter därtill och trots de ansatser som gjorts. Bland alla de styrelser som man med och mot sin vilja stoppas in i erinrar jag mig en, vars namn jag glömt, men som stod under Gymnastiska centralinstitutets hägn. Den ledande själen var en verklig bad- och luftentusiast, d:r Stjernström, och där utarbetades ett stort projekt till luftbad för Stockholm vid Kaknässkogen. Men allt studsade tillbaka mot svenska folkets rädsla för drag, som efter vad prof. Sondén lärde sina barnmorskeelever är ett öknamn på frisk luft.

Men prof. Almkvist går vidare. Han studerar klädedräktens uppkomst och finner, att det ingalunda är blygselkänslan, som framkallat kroppens beklädnad, utan att det drivande momentet i stället är lusten att pryda kroppen för att därigenom kunna göra intryck på omgivningen.

Författaren erkänner visserligen, att människan behöver kläder till skydd mot köld, hetta och solstrålar, ävensom insekter, men prydnadsbehovet och sedvänjor äro väsentligt avgörande faktorer för påklädnads- eller nakenhetsgraden. Även på denna punkt torde det vara svårt att kunna bestrida hans påståenden.

Författaren har redan fastslagit, att en tolerans av nakenheten är ett grundvillkor för att få människor till en god kroppsvård och kommer nu fram till, att liksom för mycket kläder gör människan ömtålig och mottaglig för allehanda förkylningssjukdomar och infektioner, så gör det myckna påklädandet eller den barockt ojämna nakenheten (t. ex. hos festklädda kvinnor!) människorna pryda och framför allt sexuellt överkänsliga. »Denna sexuella känslighet för retande verkan, uppkommen som en följd av pryderiet, är en stor samhällsolycka.» Enda sättet att komma översexualiteten till livs går då genom att »psykiskt härda sig mot nakenheten», vilket innebär att män och kvinnor måste vänja sig vid att se varandra nakna. Det är här som Aftonbladet blir upprört och säger att det strider mot människans natur. »Hon är icke sådan att hon kan vara oberörd inför nakenheten och något annat är heller icke önskvärt.»

Här ligger naturligtvis den svåra frågan. Att största delen av den nu levande vuxna generationen reagerar och tänker som Aftonbladet är nog säkert, men det är en annan fråga, om de *alltid* behöva ha det reaktionssättet. Professor Almkvists argumentering tål väl att tänka på, framför allt av dem som liksom han vilja en upprensning i det kulturens vildsnår, som den sexuella etiken för närvarande utgör.

Kläder bli för prof. Almkvist nästan ett nödvändigt ont, för vars skadliga verkningar det gäller att skydda sig så vitt möjligt. Han anför mycket tänkvärda skäl, men jag måste ändå till slut dra en lans för kläder. Tänk vilken hjälp det är, när man känner sig mest träffad av ödets slag, att få sätta på sig ett enda litet nytt klädesplagg, att bättra upp fasaden för att skyla det inre sammanbrottet. Och är det ej skönt att veta, att man fått krypa in i den enkla trätulubben när man går till mötes sin sista officiella handling, förgängelsens eldbad.

Mösseberg den 22 maj.

Ada Nilsson.

Onduleringsbegär och sex-stängning.

Den långa arbetstiden i butiker, rakstugor och frisérsalonger har tagits upp i en motion i Stockholms stadsfullmäktige där man föreslår en begränsning, i allmänhet till 8 f. m.—6 e. m., lördagar kl. 8—5, vissa större helgdagsaftnar till kl. 3, resp. kl. 4 — och ingen söndagshandel. Stadskollegiet hade företagit vissa jämkningar i förslaget, bl. a. vissa timmars söndagshandel samt att rakstugor och frisérsalonger skulle hållas öppna till kl. 7. Hela frågan debatterades i stadsfullmäktige i måndags, med en myckenhet synpunkter och olika förslag. Sedan man hållit på ett stycke inpå natten beslöts att avgörandet skulle uppskjutas till sammanträdet den 13 juni, då man hoppades ha kunnat närmare sätta sig in i det trassliga ärendet och uppnå någon sammanjämkning.

Debatten rörde sig huvudsakligen om butikerna, där allmänhetens och de anställdas intressen ställdes mot varandra: en husmor måste kunna köpa bröd och mjölk före kl. 8, då barnen gå till skolan, den förvärvsarbetande måste kunna köpa efter kl. 6 etc. Man kan inte undgå att göra några jämförelser mellan denna nödvändighet för stadsbor att köpa allting i samma ögonblick det skall användas och lantbornas förhållanden, där man ju får underkasta sig att hämta sin mjölk på de tider den finns — och kanske långväga. Och utan is. Men det intresserar troligen ingen stockholmsk husmor.

Och hur ligger det till för frisérsalongerna?

Vi vända oss till ett par representanter för yrket, en innehavare och en anställd. De äro båda eniga om att en inskränkning av tiden mycket väl kunde genomföras. När söndagsarbetet i frisérsalongerna för en del är sedan avskaffades, säger man, väckte det lika mycket motstånd, det skulle inte alls gå. Men det har gått utmärkt. De frisérsalonger som bara existera på kunderna efter kl. 6 ha knappast existensberättigande. Det beror alldeles på hur man inrättar sig. Även med 6-stängning kommer vårt arbete att i realiteten räcka till 7 eller ½ 8 och vi öppna kl. 8 på morgonen. Lördagstiden kunde ju ev. utsträckas något.

Låt oss erkänna att de flesta människor måste ha någon tid mellan 8 och 6 då de hinna gå till sin frisör. För övrigt: kanske skadar det inte om det onduleringsbegär, som nu tycks stå i medelpunkten för så många kvinnors intresse, får en liten hämning.

Casan.

Ungdom och tidsproblem.

I Victoriasalen hölls den 20 maj en upplässnings- och diskussionsafton under den omfattande titeln *Ungdomens kamp med tidens problem.* Programmets första avdelning upptog Hagar Olssons skådespel *Det blåa undret* i dramatisk uppläsning med massdeklamation. Då detta skådespel redan förut blivit utförligt behandlat i Tidevarvets spalter, vill jag endast anknyta några reflexioner i anslutning till framförandet. För detta stod medlemmar från olika scensällskap.

Skådespelet är ju i helhet ej anlagt som massdrama utan ställer betydliga krav på de enskilda rollernas innehavare. Därtill kommer styckets myckenhet av stumt spel, klaglagt i scenanvisningarna men troligen outförbart i amatörhänder. Själva utformningen gav ej heller någon behållning. För *amatören* måste det givetvis innebära en stor svårighet att *sitta* och vara dramatisk. När han saknar hela kroppen som uttrycksmedel, blir hans verk ej stort. Rösterna som ensamma förmedlare äro ännu oskolade, oförmögna att tolka det intensiva och varma, som aktören känner i sin skapargläje. Rösten blir en fiol utan mästare. Den kan låta, ofta bra, slumpvis överraskande, men den är aldrig *medveten* om hur den låter, och *varför* den låter så eller så. De framträdandes uppriktiga strävan sätter man ej i tvivelsmål, men i detta fall, när författarinnans repliker äro så omtåliga och fordra så mycken inlevelse för att ej feltolkas eller rent av förlöjligas genom att låta barnsliga, räckte krafterna ej till.

Hagar Olssons skådespel utgjorde aftonens inledning, och de följande anförandena från skilda meningsriktningar av d:r Gunnar Beskow, riksdagsmännen Västberg och Flyg voro avsedda som utläggning och anknytning till de problem om ungdomens aktivitetsbegär och inställning, författarinnan sökt belysa.

Johan Falck.

Bland
tidevarvets
mest anlitade boktryckerier står
Zetterlund & Thelanders
fortfarande bland
de främsta

Radikal prispolitik, kort leveranstid och gediget utförande garanteras våra kunder.

SKEPPSBRON 40 • STOCKHOLM
Telefon: Norr 311 80 (5 linjer)

Radioreparationer
skall utföras av fackmän.
Ring
STOCKHOLMS RADIOSERVICE
Sö. 107 10.

Den osynliga gränsen.

(Forts. fr. sid. 1).

förväg göra för egna intressen mot en allmänt förnuftig reglering av hela problemkomplexet. Och precis samma sak händer inom länderna i mindre skala i striden mellan jordbruk och industri.

Allt detta är ytliga symtom på djupgående förvandlingar och stillastående är bara skenbart, förstås. Här är man ute på dunkla och farliga områden, och hur lätt att misstyda då man nalkas dem käserivis så här. Men man kan väl få fråga! Vad är meningen i alla dessa rapporter som komma in från olika håll? Har inte rapporten om dödsdimman i Meusedalen innerst inne samma mening som Kreugerrapporten?

Hemligheten med den farliga dimman som lade sig över ett av Belgiens mest industrialiserade distrikt och angrep andningsorganen på känsliga personer så att de helt enkelt dogo därav är nu avslöjad. Det har visat sig att det inte var fråga om något förtida ofrivilligt utsläppande av krigsgaser. Utan saken var helt enkelt den att fabriksskorstenarna levererat dessa gaser som genom sin mängd vid en viss väderlek blevo dödande. Med andra ord, industrialiseringen hade här överskridit den osynliga gräns som är satt för dess utveckling. Växter hade för länge sedan slutat att leva i detta distrikt, men i stället för att ta varning därav, fortsatte utvecklingen, och så nåddes även människorna.

Parallellen med Kreugerrapporten ger sig ju själv. Även här är en utveckling driven i det absurda och splittrad mot en osynlig gräns.

Det finns alltså en gräns, en osynlig gräns. Nåja, det är väl ingen nyhet, det är väl historiens gång, säga de i historien bevandrade. Men bruka inte expansioner för det mesta hejdas av synliga gränser, innan de nå den osynliga? Bruka inte barbarer komma in i Rom, mongoler över Indien, engelsmän över Indien, hungrande kvinnor och matroser från Saint Antoine in över sina huvudstäder? När hände det sist, att ett härskande kön, inom en härskande klass inom en härskande ras hade sin yttre maktställning så oerhört väl befäst och säkrad att den hann ända fram till den osynliga gränsen, innan den blev hejdad?

Ja, som sagt, att hålla Gandhis lilla magra kropp i förvar, det är lätt om man har goda lås och pålitligt vaktmanskap. Men vart går hans tanke? Har den hunnit förbi motståndarens nederlag, förbi den egna rasens seger fram till den stora drömmen om en ny mänsklig syntes av Österland och Västerland?

Devinez.

Fötter, ben och skor.

Damer, som ha det besvärligt med sina värkande fötter och ben samt ha svårt att få passande skor, tag närmare reda på vad det lätta *Freika-Wizard* fotstödet av läder förmår uträtta och likaså hur den gummifria, tvätt- och stoppbara åderbråckstrumpan med samma namn verkar. — Se och prova också våra bekväma och på samma gång eleganta, ortopediska skor med extra läderpackningar i hålfoten och förlängd bakkappa.

Lagersons
Kungsgatan 4, andra huset fr. Sturepl.

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1932 sin tionde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 28 maj 1932 — N:r 22

Prenumerera
på TIDEVARVET för 1932
Pris 6:— Kr.

Köpkraften måste räddas!

(Forts. fr. sid. 1).

intet grundläggande önskemål i denna plan för den domnade köpkraftens upplivande. Den är bara ett så slående exempel på hur gamla läror värderas om. Huvudsaken är, att den del av landets sammanlagda inkomster ökas, som går till de små inkomsttagarna. Framförallt måste de allra lägsta lönerna höjas, som äro otillräckliga att förse människor ens med det mest grundläggande av livets nödtorft. En viss bostadsstandard t. ex., de enklaste hygieniska förnödenheter såsom bad, luft och ljus. Är detta lyx? Fråga dem, som redan äro i besittning av dessa förmåner.

Genom att de lägsta inkomsttagarna få en rikligare tillmätt köpkraft vinner man, utom möjlighet till ökad produktion och jämnare fördelad sysselsättning en sak till, som är viktig för planhushållningens genomförande, nämligen en viss stabilitet i efterfrågan. De enklare livsförnödenheterna äro ju icke underkastade samma starka växlingar som lyxvarorna på olika områden, modevaror, nöjen, prydnadsföremål, finare matvaror.

Med utgångspunkt just ifrån denna grundläggande efterfrågan föreslår kommittén, som utarbetat denna plan för näringslivets reglering, först och främst en grundlig undersökning av de olika folkgruppernas levnadsstandard, av industrierna produktivitet och utvecklingsmöjligheter, sparandet och sparkapitalets användning, olika slag av socialförsäkringar och deras verkningar, med ett ord en *generalinventering* av landets ekonomiska tillgångar och deras fördelning.

En viktig, ehuru ganska invecklad, gren av denna generalundersökning är fastställandet av den *vilande efterfrågan*, den efterfrågan som skulle göra sig gällande om den hade pengar att köpa med. Med tillhjälp av vad man skulle kunna kalla en hushållsbokstatistik klarlägges de olika familjegruppernas ställning ifråga om vissa förnödenheter, t. ex. bostäder, badrum, centralvärme, w. c., elektricitet, gas, telefon. Hur många procent av befolkningen saknar ett eller flera eller alla av dessa ting? Därefter kommer frågan i vilken utsträckning den nuvarande industriella utrustningen förmår tillgodose dessa behov, hur mycket arbetskraft som skulle sysselsättas genom deras tillfredsställande, efterfrågan på råmaterial, transporter och tjänster. Dessa undersökningar kunna genomföras på olika vägar men ändamålet är ett, nämligen att erhålla en översikt av de faktiska förhållandena som bas för vidare åtgärder.

Vi ha redan i en föregående artikel berört själva principerna för detta förslag till planhushållning och dess självfallna utsträckning till kredit- och kapitalplaceringsförhållanden. Skillnaden mellan detta förslag och de två slag av planhushållning som världen hittills skaffat sig erfarenhet av, nämligen dels krigstidshushållningen, dels den kommunistiska femårsplanen i Ryssland, är att medan dessa ha tvångskaraktär, denna skall vara en frivillig ansträngning av en samfälld befolkning. Vidare är skillnaden mellan den reglering som här läggs fram under namnet planhushållning och den reglering som ständigt förekommer inom de enskilda industrierna väsentlig. Den förra avser nämligen en ökning av produktionen till det helas bästa — alla människor skola komma i åtnjutande av teknikens landvinningar — medan den senare går ut på mer eller mindre tillfälliga produktionsinskränkningar åsyftande att säkra det enskilda företagets vinst.

Vad de rent organisatoriska frågorna beträffar föreslår kommittén att ekonomiskt råd för hela landet sammansatt av experter från olika områden men med *ett* gemensamt: önskan att tillgodose det allmännas bästa och icke särintressen. I närmaste samarbete med näringslivets redan befintliga organisationer, konsumentsammanslutningar, arbetare- och arbetsgivareorganisationer o. s. v. skall detta ekonomiska råd stå i kontakt med och överblicka det ekonomiska livet i alla dess yttringar, med befogenhet att föreslå, men icke påbjuda, sådana åtgärder som kunna befinnas påkallade.

Genomförandet av denna plan är inte något lekverk, säger kommittén, tvärtom torde det ställa de största krav på ett lands resurser av organisationsförmåga, intelligens och god vilja. Men låt oss våga försöket — är inte den nuvarande nöden svår nog och är inte ett gemensamt mål till allas bästa ägnat att kalla ett folks bästa krafter i dagen.

C. H.

gröt ger barn kraft och glädje

Vårluften är stark — man måste ha krafter för att kunna tåla den. Havregrynsgröt på morgonen eller till frukost ger kraft och glädje. Läckra havregryn från Kooperativas havregrynskvarn ger god gröt.

Havregryn i paket om 1 kg 0:45

kooperativa

"Jag är villig att vittna!"

En stor kassastöld har förövats i Österrike. Kassaskåpet uppsprängdes med dynamit- och i det tömda facket placerade brottslingen helt skämtsamt en leende docka. Samtliga indicier pekade på firmans anställde Josef Schwarzkopp, som häktades. Man anställde förhör med hans närmaste omgivning och dessa utföllo på ungefär följande vis.

•

Den i tårar upplösta fru S.: Jag är fast övertygad om min mans oskuld — aldrig skulle han ha varit i stånd till att begå något sådant. Ett mönster för en make och far! Det är ju sant att hans nerver varit i olag förstås — ända sedan kriget. Ja, det kan nog räknas som sinnesförvirring ibland. Vad säger Ni — om vi saknat en docka? Visst inte — vår dotter leker inte med dockor, har aldrig haft någon. Den som kom bort? Det var ju så länge sedan — och förresten har den ju kommit till rätta — se här, var så god — här är den —

Herr S:s chef: Jo, jag måste visst betona att S. varit en god och arbetsam kraft i vår firma. Det är ofattligt att han kan ha gjort sig skyldig till en dylik förbrytelse. Men nu för tiden kan man ju inte lita på någon. Osvuret är bäst. Tänk på prins Windischgrätz, ni minns, den store falskmyntaren. Det hade väl ingen trott honom om. Hade S. skulder, säger Ni? Det var hutlöst med den goda lön som han uppburit här hos oss — ja, ungdomen nu för tiden — — —

En av S:s kamrater: Hur han har varit som kamrat? Joo, bra, det är nog inget att säga om det. Fast — förstås — något inbundet var det alltid över honom. Han gick ju sina egna vägar, ville t. ex. aldrig vara med när vi tog oss ett glas någon gång. Om jag tror han sprängde upp kassan? Nej, det tror jag då bestämt inte! Det har han inte kunnat — han som var så bakom i allt praktiskt!

Portvakten: Ja, se det sa jag genast — det måste vara herr Schwarzkopp! Se, han var gnidig — det var vad han var. Gav aldrig mer än han måste i Sperrgeld. Och, herrn, en sak till får jag visst lov att berätta. *(Viskande.)* Häromdagen stod det en fru här i porten med en liten flicka. Då hälsade han på flickan och frågade henne vad dockan hette och undrade om han kunde få låna den. Så där ser ni! Om han tog den? Nej, det tror jag inte, det har jag inte så noga reda på, men vad skulle en karl fråga så där stolligt för? Det är ju klart. Stackars frun och stackars de små oskyldiga barnen. Jag är villig att vittna — ja, det är jag.

•

Dagen därpå lyckades det polisen att fastlåga den verklige brottslingen, som avlade en fullständig bekännelse — varvid S. omedelbart försattes på fri fot.

E. B.-G.

Tävlande världsspråk.

Det har undrats över att Tidevarvet icke fattat någon bestämd ståndpunkt i världsspråksfrågan. Men den som aldrig så litet studerat denna fråga torde ha märkt, att det hittills framförts flera språkförslag, av vilka en del äro avgjort bättre än sina föregångare. En betydande utveckling har försiggått från Volapük till Occidental. För oss står det fullt klart, och det ligger i sakens natur, att ett internationellt hjälpspråk måste i högsta möjliga grad bygga på den redan befintliga internationella ordskatten.

Påståendet att Esperanto är ett så maskulint språk, att det därför inte kan godtagas av kvinnorna, torde väl närmast ha kuriositetsvärde. Idos lösning av genusfrågan tycks ju ge rättvisa åt båda könen, men torde bli svår att försvara ur språklig synpunkt. I vilket språk kan man männe finna motsvarigheter till orden profesorulo, kamaradino m. fl.! En lösning, som tillfredsställer både språkliga och logiska krav, måste nog anses vara den bästa.

Nu är naturligtvis genusfrågan endast en detalj i världsspråksproblemet, men eftersom frågan dragits fram i Tidevarvet, utvälja vi några exempel, som vi funnit i de olika hjälpspråksförslagen. Vi finna sålunda i *Esperanto:* profesoro, profesorino (kvinnl. professor); *Ido:* profesoro, profesorulo (manl.), profesorino (kvinnl.); *Occidental:* professor(o), professor(a); *Esperanto:* kuzo, kuzino (kvinnl. kusin); *Ido:* kuzo, kuzolo (manl. kusin), kuzino (kvinnl. kusin); *Occidental:* cusino, cusina. Till vår förvåning ha vi emellertid varken i Esperanto eller Ido kunnat finna ett självständigt stamord för ett så fundamentalt begrepp som *kvinna*, (viro = man, virino = kvinna). Occidental har här *mann* och *femina*. Vidare ha vi i Esperanto och Ido: frato = broder, fratino = syster; i Occidental: fratre, sestra.

Nu är ju detta visserligen endast detaljer, ehuru ganska betydelsefulla. I praktiken ha ju både Esperanto och Ido visat sig användbara. Deras förespråkare förtjäna också all respekt, även om dessa språk skulle komma att konkurreras ut av nya, smidigare och språkligt överlägsna världsspråksförslag.

Rättelse:

I förra veckans ledare, »Det förändrade läget», förekom ett tryckfel. Där stod 1922 års val — skall vara 1932 års val.

De levande. abstraktionerna.

(Forts. fr. sid. 1.)

psykologiska inlevelseutövning måste läraren (läkaren) alltid ta hänsyn till skillnaden mellan det psykokausala och det i vanlig mening kausala.

På liknande sätt måste en inlevelse i tidens väsen vara reservationslöst, levande, förstående, mera intuitivt än kritiskt — och om man vill lyckas i sökandet efter tidens spektrala själ måste man helt säkert vara mer kärleksfull än kallt beräknande.

II.

Det kan tyckas att föga eller intet blir kvar för sökandet ifall normeringarna på detta sätt borteliminerats, men i själva verket äro normeringarna äldre och vagare än *tidskomplikationen* och icke giltiga för ett sant bedömande. Detta gäller framförallt de moraliska normeringarna, men även de rent logiska värderingsgrunderna.

Kall logik är icke längre tillfyllest för bedömandet av lägen. Den andligt vuxna människans inre liv är i dag snabbt associativt, hennes bästa balans är en ständig orientering, en kosmisk och mikrokosmisk diplomati. Kall saklogik visar sig, mätt med vidare mått, ofta vara fel: (statistkt fotad).

Artonhundratalets tunga tankesystem komma att mer och mer få ge vika för den levande och av ständiga orienteringar tränade intuitionen. Kall läxa, formelkunskap, sterilt ämnesvetande förhåller sig, så anser åtminstone jag, som 1 till 99. Att utvecklingen med en dylik ändlig omvälvning kommer att gå mot pedagogisk dynamism blir självfallet i den mån pedagogerna vakna till insikt om sina olika systems speciella tröghetslagar.

Redan H. G. Wells är i sin världshistoria inne på problemfrågan om »den brottsliga specialismen».

Wells avskyr de självdryga specialisterna, men offrar tyvärr knappt fem rader av hela sin världshistoria åt denna avsky.

Rättvisligen borde tredjedelen av hela världshistorien ha handlat just om den söndrande specialismen. Främst då specialiteterna inom vetenskapen och ingenjörstekniken, ty just inom dessa två väldiga gebit klyver sig människan mest, visande den skriande människoparadoxen.

Kemisten framexperimenterar förblindad av sin vetenskaps tjusande formelhjul kemiska föreningar mäktiga nog att skicka hela hans kulturvärld åt salighet. Och samme kemists borgerliga livsideal är ingalunda en villa av betong med gaskammaren under barnkammaren, men i allmänhet en idyll överensstämmande med kemistens personliga önskeliv och med sina andliga rötter i artonhundratalets idealiserade »litet bo jag sätta vill».

Den kejsartrogne kemist, som startade »det första blygsamma laboratoriet» i detta ämne (gas) var Fritz Haber, vilken — om vi inte missminna oss — året före kriget begåvats med nobelpriset i kemi.

Professor Habers egenskaper som geni på kemins område äro naturligtvis ställda utom allt tvivel. Men utan att använda moraliska synvinklar ana vi i en glimt själssammanhangens perspektiv bakåt: en tysk kejsartro förankrad i artonhundratalets trygga värld, där oljetryckslandskapet bestod av lika delar blommor och husaruniformer, då ölet smakade ungdom och kejsarens bild hängde på bykrogen. Detta forna, nu fiktiva, tyska välde, denna idyll inne i det haberska medvetandet skulle försvaras — *om det så vore med gas.*

•

III.

Så längta människorna tillbaka var och en till sitt år: deras ungdom, den tid de trodde. Det är minnesvärdenas brokiga parad, med hundratusen olika uppfattningar om smålycka, grupperade kring en sorts allmän tysk, fransk eller svensk storlycka — och den sexuella lyckans sekretess. Den senare kan yttra sig i den saknadsfyllda sången om Gretna Green, enleveringarna och krinolinerna, eller minnesimprovisationer kring ungdomstidens hagautflykter, wienervalserna, arbetarrörelsens genombrott, strindbergsskvallret, salongsdiskussionerna.

Av högsta intresse är det faktum att fördagskvällen och söndagen i så hög grad konstituerar minnenas gemensamma eller stridiga normer. Vad man minns av sin ungdom är framförallt fördagskvällarna (själslivets erotiska stationer) och söndagarna (kontemplationernas och ungdomsdrömmarnas, ofta löftenas dag).

Ser jag till mitt personliga jag finner jag mitt eget minnesvärde förankrat i året 1919 — detta för de flesta så hungrande och sönderblödda år. För mig betydde det konfirmation och frigörelse, början av personligt förvärvsarbete, de första eggande erotiska snuddningarna vid tabulivet och det biologiska äventyret.

Det var en tid, som kanske aldrig kommer att besjungas av några »glada Kallar». Det var ransoneringsupphävningarnas, revolutionernas, hungersnödsryktenas och Thomas H. Ince-filmernas tid. Min plikt är att överge detta minnesvärde, för framtidens skull.

IV.

Skulle man moraliskt döma över dessa de olika tidsgruppernas minnesvärderingar skulle man komma till det moraliska resultatet, att grupperna samt och synnerligen saknade evighetsfördjupning.

Om man jämför det senaste seklet med medeltiden blir domen rätt — intill dess man granskar den närmare. Men snart står det klart för oss att medeltidens oerhört långsamma utveckling av levnadsformerna konstituerade det andliga till något centralt för flera generationer och sekler. Sedan artonhundratalets mitt få vi räkna med ett annat tempo, ett svängningstal som borteliminerar den fiktion som fått namnet evighetsfördjupning över huvud.

I dag står mänskligheten vid problem som först och främst måste lösas med *livsfördjupning.*

Att jaget måste få insikt om sin svävande roll och att världsgemenskapen *skall* födas —. det är vårt columbiägg, som vi i dag slå i bordet mot tjugo seklers metoder att genom förträngning bilda tjurskalliga karaktärer.

Det är vägen till den mänskliga gemenskapens dynamism som härmed sökes. Vi söka levande abstraktioner.

Harry Martinson.

Restaurang
Port Arthur
Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784
Bra matställe

Vårtor och gen. hår

Flachs
INSTITUT
borttages med Elektrolys.
Ansiktsbehandlingar, ögonbrynsfärgning manicure, pedicure m. m.
Sturegatan 8, 2 tr. Tel. O. 95 95. Över Sandbergs bokhandel.
Fru GERDA FLACH
Inneh. av Academie Scientifique de Beauté, Paris, m. fl. diplom.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.